

Odgovor: Za kuhanje droži morajo biti taki kotli, ki imajo mešalno pripravo, da je ž njo med kuhanjem lahko drožje mešati, ker se prižge. Najbolj ekonomični, t. j. najbolj hranilno delujoči kotli za žganje so pa tisti, pri katerih se porabi malo kuriva, a se dobi veliko žganja. To se doseže, če je kotel primerno vzdignjen in ako je hladilna cev toliko dolga in gre skozi toliko hladno vodo, da pride ves par popolnoma v tekočino spremenjen iz hladilne cevi. Žganjarski kotel vam naredi vsak kotlar in cena mu je zavisna od tistočasne cene bakru.

Vprašanje 186. Na željo mnogih naročnikov Vašega lista dovoljujem si vprašati, kako se napravljata vini z imenom pikolit in šampanjec, in sicer po načinu, ki je najlažji. Upamo, da se dobi med Slovenci človek, ki zna in razume to stvar. Izdelovanje bi poskusilo več tukajšnjih vinščakov, ker imamo trto z imenom „osipek“, ki ima kaj sladko in rano zrelo grozdje. (Naročnik v Vipavski dolini.)

Odgovor: Uže večkrat smo povedali, da odgovarjamo v „Novicah“ le na vprašanja, ki jih dobivamo s popolnim podpisom? Zakaj se sramujete zapisati svoje ime? Gotovo Vas je sram, da kot Vipavec ne veste, kako delati pikolit. Pikolit je pravo pravcato vipavsko vino, zato Vam ne bomo razkladali, kako se dela, vsaj Vas more o tem praktično in zato bolje poučiti vsak boljši vipavski vinščak. Kar se pa tiče izdelovanja šampanjca pa je gotovo mnogo Slovencev, ki vedo, kako se dela, in tudi urednik našega lista to dobro ve, saj je osebno videl na Francoskem izdelovanje pravega šampanjca; neprimerno bi pa to bilo v našem listu razkladati, ker bi Vam nič ne hasnilo, kajti za uspešno izdelovanje šampanjca je treba razen velike razumnosti tudi fabriko in velikanske kleti s stroji, ki veljajo nekaj sto tisoč goldinarjev. V Avstriji je pričelo mnogo z denarjem dobro založenih ljudi delati šampanjec, a razen dveh ali treh ni se nihče obdržal.

Vprašanje 187. Popravljaj sem vino po Vašem navodu, a nič ni hasnilo, noče se učistiti. Blagovolite mi naznaniti, kako bi se dal iz tega vina narediti kis? (D. Č. v I.)

Odgovor: Vino je uže močno bolno, a vendar bi Vam priporočali vse to še enkrat poskusiti, in sicer z 1 $\frac{1}{2}$ g oglja na vsak hektoliter. Predno pa potem vino začnete čistiti s francosko žolčjo, dodenite mu tanina. Kolikor vzamete tanina, toliko vzemite tudi žolče, t. j. na hektoliter kakih 10 g. Kisa ni delati iz takega pokvarjenega vina, ker bi vsled velike toplote in zraka bolezen postala le hujša.

Drugi odgovor na 175. vprašanje. Najpripravnejše in tudi najzanesljivejše sredstvo s katerim se kokljam prežene kokanje, je to le: Zapri kokljo v hladno in le toliko svetlo klet, da vidi jesti in piti, in sicer tri do štiri dni. Sredstvo je gotovo, in je priporočam iz svoje

izkušnje, kajti samo letos sem tako pregnala tako pregnala kakim 12 kokošim kokanje.

V Št. Jurji ob južni železnici 5. septembra 1890.

Fani Jarc.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

188.

Iskanje zlata v Leichhardtovem distriktu. Osveta. Clermont. Skorbut.

Pozneje smo kupili dva konja. Pridružili so se nam triji Šlezaki, in pretaknili smo vso krajino po dolgem in po širokem. Krajina ta se naziva tu navadno „distrikt Leichhardtov“, po nemškem potovalcu doktorju Leichhardt, ki je na svojej odpravi v teh končinah nekje poginil. Kmalu po našem prihodu so našli v teh krajih dva konja, in vžgana znamenja sta pričala, da sta od Leichhardtove odprave. S pripovedanja starega domačina, ki se je potikal v okolici clermontske, bilo je razumeti, da se je pleme njegovo klatilo pred nedavnim časom po tej krajini, in to prav oni čas, ko je več belcev na konjih todi šlo. Mej temi belci je bil baje tudi mož male postave in posivelih las, ki je načeloval tej odpravi. Pleme njegovo, belcem vedno sovražno, pobilo je po noči družbo do tega malega moža, ki ga je menda načelnik plemenov seboj odvedel. Domačini so potem te kraje kar koj zapustili, ali kje se sedaj klatijo, o tem ni mogel starec nič natančnejšega povedati. Vsled teh podatkov so odposlali premožni gospodje melbournski odpravo, da bi poizvedala po osodi Leichhardtovej. Bilo je dne 16. junija 1865. l. ko je ta odprava šla tu mimo kjer smo ta čas mi bivali. Ali po dr. Leichhardt, tudi pozneje niso dobili nobenega sledu.

Naši trije stani so stali blizu velike struge. Na severno in zahodno stran so se širile ravnine, na vzhod in na jug pa je ležal gorat svet, v katerem ni bilo na dolgo in na široko čisto nič vode. Zato smo zgodaj osedlali konje, vzeli seboj vreče, lopate in pike in se spuстили po trije vkup vsak na eno stran v gore zlata iskat. Nasuli smo vreče, in na večer smo se vrnili k svojim stanom, kjer smo v strugi zemljo prali, da bi se prepričali, ali ima kaj prida zlata v sebi. Zlata je bilo v vseh vrečah, ali tako malo, da se nam težavno delo ni dobro izplačalo.

Nekega večera smo se zopet po navadi vračali domov. Ali na mestu, kjer so stali naši stani, našli smo pogorišče. Koj smo slutili, da se v stanih ni po nesreči unelo, temveč da je bilo nalašč zažgano. Tudi smo dobili v prahu in pesku mnogo bosih stopinj, kazno toraj, da so se domačini le sem priklatali. Imel sem pod po-

steljo, ako se sme tisti gnjezdo tako imenovati, v glini zakopano široko vrečo z novci, tudi mnogo papirnatih šterlingov, in vse svoje pravice za kopanje zlata. Ali vse je zgorelo, samo dovoljenje na kopanje zlata, ki je bilo spisano na kožo, ostalo je do malega nepoškodovano. Najhuje mi je bilo žal krasnega raznopisanega perja ptičjega, katerega sem imel celo blazino.

Drugega dne za rana prijezdi k našemu ležišču 20 črnih policajev pod načelništvom lajtenanta Kerra, rodом Angleža, in enega belega seržanta. Oni so nam še le povedali, kaj in kako se je včeraj tu godilo. Več angleških milj od tu je bila govedarna, pri katerej se je klatilo pleme domačinov. Z vednimi obiski in nadležnim beračenjem je delalo pleme mnogo sitnostij lastniku. Pobilo mu je tudi mnogo živine, in pred dnevi mu je odpeljalo več volov, kateri pa so se razkropili po okolicah. S tega je nastal ravs mej pastirji in divjaki. Taki pretepi niso tu nič nenavadnega, squatterji žive z divjaki vedno v neprijateljstvu. Težava pa je vselaj nepristranski presoditi, na katerej strani je večja krivda. Ker jezdna policija take prepire vedno le na prospeh belcev poravnava, ne smemo zato misliti, da so vsak pot divjaki provzročitelji teh svaj. Divjaki so pomilovanja vredni. Ker so izgnani z naselbin, ker so izgubili nekdanja lovišča, ker so prišli v najvejšjo bedo, zato iščejo pomoči in zatekališča navadno na postajah, na katere tudi potniki zahajajo, Ali na postajah jih ne vidijo radi in tudi ne potrpe dolgo ž njimi; squatterji kar naravnost nečloveški postopajo ž njimi. Zato se dosta potov prigaja, da se divjaki upro ter silo s silo odbijajo.

Lastnik omenjene govedarne je nemudoma poslal glas v Malborough, odkoder je koj drugega dne prihajala na poizvedbo policijska četica in je več prepiračev povezala. Divjaki so se krepko potegnili za ujetnike in se po robu postavili policiji. Tako se je pričel nov ravs, v katerem je bilo pet črncev ustreleno, a še več ranjeno. Ostali so se spustili v tek. Tri angleške milje od govedarne sta postavljala ta čas dva Škota lastniku omenjene postaje novo ograjo za živino. Ko so črnci prileteli na to mesto, pograbili so neorožena delavca in ju umrtili na najokrutnejši način. Videl sem trupli grdo razmesarjeni. Osvetniki so bežali dalje in dalje, in pribžali do naših stanov, kjer so nam odejo pobrali stane pa zažgali.

Voditelj policijske četice, ki je prišla to zadevo preiskavat, izpraševal nas je o raznih okolnostih, in zapisal si vse reči, ki so nam bile ukradene. Potem je šel dalje. Policajem se je pridružilo mnogo oroženih možakov. Ko so slednjič divjake osledili in dohiteli, začeli so po njih strelati kakor po zverini. Palo jih je mnogo, največ pa žensk in dece, ki niso mogle tako hitro bežati. Samo malo se jih je rešilo od celega plemena. Ukradeno odejo smo pozneje dobili, ali bila je tako zamazana s krvjo, da je nismo hoteli v roke vzeti. Taki prizori se prigajajo tu pogosto, in bitke, ki se vsled tega unamejo, končajo se navadno z iztrebljenjem celega

plemena. Ubogi domačini! Skrajni čas je, da bi se s temi poslednjimi ostanki avstralskih domačinov prizaneljivejše ravnalo, saj že tako zelo izumirajo vsled boleznij, pomanjkanja itd.

Sedaj nam je prešlo vse veselje, da bi se še dalje potikali po polnočnej Avstraliji. Zlata je bilo malo dobiti, živel sem po pasje, in nevarnosti so grozile vsakega dne, toraj sem sklenil prav za trdno, da se obrnem drugam. Drugovi moji so bili tudi te misli. Jaz sem se namenil v Sydney, od tu pa na Novi Zeland. Čutil sem že vse slabosti starih ljudij, rad bi po tolikih viharjih letih zopet prišel v mirno krijo drage domovine češke.

Pripotovali smo v Clermont. Tu smo se razšli. Blum in Michaëlis sta se odpeljala v medene talivnice, kake štiri angleške milje od tu; dva drugova sta ostala v Clermontu, kjer sta našla neke svoje znance, jaz pa z enim Šlezakom sem šel najpreje v Rockhampton, od tam pa v Sydney in dalje na Novi Zeland.

Ta čas sem čutil velike slabosti; nogi sta me boleli in stegna so začela otekati. Kmalu sem opazil na nogi tudi rudeče in modre lise, koža se je nagrbla, in če sem hotel sesti ali vstati, storil sem to z veliko težavo. Menil sem s početka, da so me te bolečine napale radi dolge ježe. Bolezen se je hujšala, po ustih me je bolelo vse, vsaka škrbina se je majala. Sodil sem, da me zato boli po ustih, ker sem bil pred časom z bumerangom udarjen od divjakov, kajti čeljust, s katere mi je bilo več zob palo, ni bila še sedaj zaceljena. Povedal sem to skušenemu možu, a on je koj pogodil, da je to skorbut. Ta bolezen je v teh krajih tako rekoč doma. Nastane pa, kakor znamo, vsled pomanjkanja redne hrane, in če se s početka zanemarja, postane zelo nevarna. Svetoval mi je mož, naj jem kolikor morem samo zelenjavo, zlasti nastrgan surov krompir s kisom. Prijatelj moj je preletel vse mesto, ali nikjer ni mogel krompirja dobiti. Osedlal je konja in jezdil v talivnice, ali tudi ondi ga ni dobil. V sili sem zrezal malo trave, ali na to pa kisa ni bilo dobiti. Slednjič sem vendar dobil nekako kislino zmešano s kumarami, cvetnim zeljem in čebulom, ki sem jo s travo použival. Ali bilo mi je to na vso moč zoprno, želodec se je kar vzdigal. Četrtega dne je bolezen že nekoliko odjenjala.

(Dalje prih.)

Politične stvari.

P o z i v!

V pretečenih zadnjih desetletjih dvignil se je Pulj (Pola) iz globoke zapuščenosti k novemu pomenu. Dve tisočletji ležita mej začetkom in koncem njegove zgodovine, in mej tem časom preživelo je mesto vse stopinje veljave, krasote in bogastva do najkrajnejše skromnosti. Doživelo je spremembo časa v vsakem oziru prej kot je